

Tisztelt Polgármester Úr! Tisztelt Igazgató Úr! Tisztelt Meghívottak!

Az Árpád-ház Magyarország első uralkodó családjá, amely a IX. század végétől 1301-ig négy fejedelmet és 23 királyt adott az országnak. Uralkodásuk alatt a magyar nemzet a magyar törzsek szövetségéből erős európai állammá vált. A dinasztia Árpádról kapta nevét, akit hét magyar törzs választott vezetőjének, hogy a Dnyeper menti lakóhelyükről nyugatra vezesse őket és hosszú, harcos vándorlás után új hazát szerezzen nekik.

Ez a honfoglalás, a magyar nép letelepedése a Kárpát- medencében meghatározó, sorsfordító mozzanat, a magyarság múltbéli és jelenkori történetének ősi eredője.

Anonymus így írja le a vándorlás további állomásait.

„Majd Árpád vezér főemberei tábort ütöttek Soroksáron túl a Rákos vizéig, s midőn látták, hogy mindenfelől bátorságban vannak, és senki sem bír nekik ellent állni, átkeltek a Dunán. Mikor odaát voltak, tábort ütöttek a Duna mellett a felhévizekig.”

Később Árpád, vitézeivel együtt feltehetően, bevonult Attila városába, Aquincumba.

Anonymus a további eseményekről így ír a magyarok letelepedésének történetét megörökítő Gesta Hungarorumban: *“Azon a helyen a vezér és nemesei elrendezték az országnak minden szokástörvényét, meg valamennyi jogát.”*

A 800-as évek végén történő letelepedés után Óbuda a X. század közepéig fejedelmi központ maradt.

„A helynek nemcsak fizikája, hanem metafizikája is van. A hely nemcsak látvány, hanem géniusz is.” Hamvas Béla írásában pontosan fogalmazza meg a történelmi emlékezet lényegét. Olvasatában a hely, ahol most állunk a történelem érzékszervekkel ma már fel nem fogható ezredéves eseményeinek helyszíne, a géniusz az ősök szellemének jelképe, amely az utódok élete fölött vigyáz.

Árpád fejedelem megidézése ezen a helyen az ősi idők méltó emlékezte.

A Fővárosi Közgyűlés 2017-ben a főpolgármester és humán helyettese kezdeményezésére nyilvános művészeti pályázatot írt ki egy Árpád fejedelmet ábrázoló köztéri szobrászati alkotás tervezési és kivitelezési munkálataira.

A kezdeményezés a szobor helyszínét az óbudai Árpád Gimnázium előtti téren javasolta meghatározni, amit a Fővárosi Közgyűlés támogatólag elfogadott, és utóbb Óbuda – Békásmegyer önkormányzata is támogatót.

A helyszín stílusos. Az 1902-ben alapított, patinás gimnázium 1921-ben vette fel Árpád, a honfoglaló nagyfejedelem nevét, aki még a Kazár birodalom területén született 840-845 táján. (Gombocz Zoltán és Pais Dezső (aki tanított is a gimnáziumban), Árpád nevét az árpa főnév – „d” kicsinyítő képzős alakjára vezeti vissza.) Árpád a legendák szerint Attila szépunokája.

Bár személyéről és tevékenységéről keveset tudunk, de ahhoz eleget, hogy a tudomány valóságos történelmi személynek ismeri el, és ami keveset tudni lehet róla, az önmagában alátámasztja, hogy a legnagyobbak között tiszteljük. Több korabeli, hiteles, egymástól független külföldi forrás a magyarok kiemelkedő vezetőjeként említi személyét.

Anonymus „Gesta Hungarorum” a XIII. század elején viszonylag részletesen szól róla, majd a középkor folyamán is végig meghatározó személyként van jelen a krónikákban. A „közvélemény” evidenciaként tekintette akkor is Árpádot népünk egyik első meghatározó politikusának.

Hogy sírja is esetleg Óbudán, Fejéregyháza körül képzelhető el, erre is Anonymus néhány sora enged meg bizonytalan, vitatott feltételezést.

„Tisztességgel temették őt el...Attila király városába. Egyszersmind ott a magyarok megtérése után a Boldogságos Szűz Mária tiszteletére egyház épült, melyet fejrnek hívnak.”

Később tudósok ezt erősen vitatták, és a baj az, hogy senki nem tudja, hogy nézhetett ki Árpád sírja.

Azonban, hogy emlékműve egy róla elnevezett, nagymúltú gimnázium előtt álljon, az mindenképpen indokolt.

A pályázati felhívásra beérkezett 17 pályázati tervből a Bíráló Bizottság Oláh Mátyás László szobrászművész alkotását tartotta méltónak a megvalósításra.

A bírálatban a pályamű művészi színvonala, eredetisége, a kiírás tárgyának a mai kor nyelvén és eszköztárával történő egyéni, magas művészi színvonalú megjelenítése, a pályaműnek a helyszínhez való kapcsolódása, harmóniája, a határidő betartása és a költségek illeszkedése az előirányzathoz voltak a fő szempontok.

Az alkotó a klasszikus művészet formavilágából merít. Alkalmazza az ókori görög szobrászat legfőbb témáját, az életteli emberi test anatómiai pontosságú ábrázolását és a mozgás különböző fázisainak érzékeltetését.

Árpád alakja valóságos. A lován ülő délceg alak a mozdulatok közötti pillanatnyi nyugalmi helyzetben áll, a korábbi mozdulat lendülete még érzékelhető, az induló mozdulat feszültsége már látható. Viselete valószínű történelmi hűséggel mutatja meg a részleteket.

A fejedelem jobbkezén pihenő kerecsen sólyom a magyar eredetmondák mitologikus madara, a magyarok ősi pogány hitvilágának emléke. A turul az égi hatalom és az uralkodói fensőbbiség megtestesítője. A nemes madár a Kárpát-medencében, az újjászülető és felkelő nap szimbólumaként született, az önálló magyar identitás és a nemzeti összetartozás ősi jelképe.

Nemzeti kultúránk alapvető kódjai jelennek meg ebben az alkotásban. Ezek a jelek, amelyek erősítik a magyarság markáns vonásait, összefoglalják a nemzeti érzésről megfogalmazható gondolatokat.

A kései utókor Árpádban a honfoglalót, a honalapítót tiszteli, akinek vezetésével a magyarság túlélte az etelközi vészt és új hazába költözött, amelyben máig is él. Alakja ezért kiemelt helyet foglal el a magyar nép lelkében.

Az én családom 1924 óta visszatérően – így jelenleg is – közvetlen részese az Árpád Gimnázium életének.

Ünnepélyes számomra, hogy közreműködő lehettem az intézmény előtt a névadó nagyfejedelem szobrának felállításában, hálával emlékezve azokra is, akik a szomszédságunkban álló alma materben szó szerint a lelkembe táplálták azt az értékrendet, amivel ma is békében élek együtt.

Az Árpád sosem tülekedett, vagy mesterkedett azon, hogy az úgynevezett előkelő intézmények közé gyötörje be magát. De amit én itt kaptam útravalóul, annak alapján azt gondolom, hogy ez éppen jól van így.

Egyik legmagyarabb költünk, Vörösmarty Mihály szavaival avatom fel az Árpád gimnázium előtt Budapest és Óbuda új köztéri szobrát, egyben úgy mondok köszönetet az alkotó művésznak az emlékmű kifejező létrehozásáért:

„Nézz Árpádra, magyar, ki hazát állít a nemednek;

Nézd, s tiszteld képét Álmos fejedelmi fiának.”

Kívánom, hogy a gimnázium tanárai és diákjai tudjanak büszkék lenni névadójukra és legyenek folytatói annak a szellemiségnek is, amit az Árpád gimnázium immár 116 éve rendszerint és jellemzően képvisel.